

STAUROS

č. 3 február 2023

Informátor gréckokatolíckej farnosti Bratislava - Staré Mesto

slovičko k výročiu

Pätnásť rokov plnšej identity. Od „výhodného“ obradu stále bližšie k východnému

V pondelok 30. januára 2023 si Gréckokatolícka cirkev na Slovensku pripomína pätnáste výročie svojho pozdvihnutia na druhú úroveň samostatnosti z možných štyroch: metropolitnú cirkev sui iuris. Pri tejto príležitosti sa jej pozornosť zvlášť upriamila na dve ohniská jednej elipsy vlastnej identity – osvetu a oslavu.

Predskokanom osláv bola preto medzinárodná vedecká konferencia, ktorá dostala slovo už v piatok 27. januára na pôde Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity. V sobotu 28. januára nasledovalo slávenie svätej liturgie v Katedrále svätého Jána Krstiteľa v metropolitnom sídle v Prešove. Za účasti viac než dvadsiatky domácich i zahraničných biskupov jej predsedal vladyka Peter Rusnák, bratislavský eparcha a súčasne apoštolský administrátor sede vacante Prešovskej archieparchie. Oslava sa následne v nedeľu, 29. januára presunula do Košíc, ktoré sa pred 15 rokmi stali sídlom gréckokatolíckej eparchie po predchádzajúcom jedenásťročnom období fungovania jej nižšej formy, tzv. exarchátu. Sláveniu svätej liturgie tu predsedal aktuálny „domáci pán“ arcibiskup Cyril Vasil' SJ. Na oboch sláveniach bol aktívne prítomný aj apoštolský nuncius na Slovensku Mons. Nicola Girasoli.

V posledný deň osláv prišla na rad aj „rodná reč“ gréckokatolíkov – gréčtina. Zaznela v rámci slávenia svätej liturgie v gréckom jazyku, ktorú na úvod samotného dňa narodenín, na sviatok Troch svätiteľov slávil gréckokatolícky biskup z Atén vladyka Manuel Nin OSB v Prešovskej katedrále. Bodku za oficialitami dal práve on vo forme následnej prednášky o teologickom prínose sv. Efréma Sýrskeho, veľkej osobnosti kresťanského Východu.

Posledná oslávenkyňa, Bratislavská eparchia, ktorú pred pätnástimi rokmi zriadil pápež Benedikt XVI. vyčlenením z rozsiahleho územia Prešovskej eparchie, síce zostala bez osláv, ale zato nie bez narodeninového darčeka. Ten dostala presne s týždňovým predstihom v podobe menovania nového pomocného biskupa vladyku Milana Lacha SJ, ktorý sa po piatich rokoch biskupskej služby v eparchii Parma vracia späť na Slovensko. Vladyka Peter Rusnák vníma jeho návrat v kontexte ďalších personálnych zmien, keďže samotná pozícia

metropolitu Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku je po minuloročnom odstúpení jej prímasa arcibiskupa Jána Babjaka SJ zatiaľ neobsadená.

Počas dní osláv sa viackrát skloňovalo slovo identita. Apoštolský nuncius Mons. Nicola Girasoli tak v Prešove ako aj Košiciach gréckokatolíkov vyzval: „Bud'te hrdí na svoju identitu, na svoju liturgiu, ktorá je obohatením pre celú Cirkev!“ V tomto procese zohráva svoju nezastupiteľnú úlohu osveta, čo jasne odzrkadlil aj samotný priebeh osláv. Ved' nie je to tak dávno, keď označenie „gréckokatolíck“ vyvolávalo nádyh neznáma, exotiky i neistoty. Doteraz sa presviedčame o pozostatkoch nepriamej úmery, že čím viac smerujeme na západ, tým menej vedomostí o východných katolíkoch nachádzame. Najčastejšie stretávame fragmenty, medzi ktorými vyniká najmä rímsky pápež ako spoločná viditeľná hlava cirkvi alebo ženatí kňazi ako často skloňovaný „benefit vý(c)hodného obradu“. Práve tento benefit sa údajne v rozhodnej miere podieľa na aktuálnom dostatku kňazských povolání a nezriedka slúži ako argument za zavedenie podobného benefitu v iných cirkevných tradíciách.

Pre ucelenejší „identikit“ gréckokatolíka je prínosný pohľad do histórie na pár základných míľnikov. Gréckokatolícka cirkev sa tu neobjavila zo dňa na deň. Nespadli sme z neba, ale z pohľadu viery sme predsa len výsledkom vôle nášho nebeského Otca. Bol to jeho Syn, ktorý počas svojho života na zemi volal svojich nasledovníkov k jednote. Slová „aby všetci boli jedno...“ (Jn 17,21) sú jeho testamentom, a gréckokatolíci ho vzali za slovo. Alebo lepšie povedané toto slovo uchvátilo ich. Naším spoločným začiatkom a centrom je teda evanjelium – radostná zvesť o smrti a vzkriesení Pána Ježiša Krista. Túto zvesť rozniesli Kristovi apoštoli do rôznych kútov sveta. Apoštol Tomáš sa vybral do Indie, apoštol Marek zasa do Egypta, apoštol Andrej zaznamenal najväčšie úspechy v Grécku, sv. Pavol podnikol tri mimoriadne plodné misijné cesty, za čo si vyslúžil označenie Apoštol národov. To isté evanjelium prijímali teda ľudia rôznej kultúry a mentality. A keďže evanjelium vyžaduje aj odpoveď človeka, každá kultúra odpovedala na túto radostnú zvesť svojim vlastným spôsobom. Postupom času sa tieto odpovede vykryštalizovali v rôznych obradových rodinách. Okrem najpočetnejšej latinskej (rímskokatolíckej) obradovej rodiny existuje až päť obradových rodín východných katolíckych cirkví – alexandrijská, antiochijská, arménska, chaldejská a byzantská. A práve do tej poslednej a zároveň najpočetnejšej patrí aj gréckokatolícka cirkev na Slovensku spolu s ďalšími 13 cirkvami. Viaceré argumenty podporujú hypotézu, že práve zásluhou svätých solúnskych bratov Cyrila a Metoda a ich žiakov sa byzantský obrad dostal na územie Veľkej Moravy. Postupom času bol obohatený o miestne slovanské prvky, takže sa nakoniec zaužíval názov katolícka cirkev byzantsko-slovanského obradu.

Cirkevná a liturgická terminológia, ktorá znie západniarovi zložito a nezrozumiteľne, je v našich zemepisných šírkach produktom zmien posledných desaťročí. Tie sú len vonkajším následkom omnoho hlbšej zmeny paradigmy. Je historickým faktom, že po Veľkom rozkole v 11. storočí sa v nasledujúcich storočiach znova hľadala cirkevná jednota. Dobovým vynálezom boli tzv. únie, ktoré sa uzatvárali s jednotlivými východnými cirkvami. Príliš jednostranný pohľad však spôsobil, že takto vytvorené únie sa považovali za faktický začiatok tej-ktorej cirkvi, akoby jej predošlá minulosť a korene nehrali žiadnu podstatnú úlohu. Z tohto pozadia je pochopiteľné, prečo niektorí uvedomelí východní katolíci vnímajú označenie „uniati“ ako vyslovene pejoratívne. Navyše, po podpísaní únie s Rímom sa do východných obradov umelo vnášali západné prvky alebo sa z nich odstraňovali tie východné. V literatúre sa tento proces označuje ako latinizácia a tiež má svoje hlbšie historicko-teologické dôvody. Jej spätný chod sa zreteľnejšie započal až koncom 19. storočia pontifikátom pápeža Leva XIII., no celoplošný a zásadný obrat znamenal až Druhý vatikánsky koncil, ktorý jednotu už videl ináč. Namiesto jednoty „pod“ sa začala hľadať jednota s... Namiesto rovnakosti nastúpila obohacujúca pestrosť...

Bohoslužobný poriadok na obdobie: 6. - 12. 2. 2023

Pondelok	17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) † Ján
Utorok	17:00 Sv. liturgia (slovenská) † Štefan, Mária, Mária... panychída
Streda	17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) † Jozef, panychída
Štvrtok	17:00 Sv. liturgia (slovenská) * Jozef s rodinou
Piatok	17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) * o. Milan
Sobota	Prvá zádušná 17:00 Sv. liturgia (slovenská), panychída s hramotamy následne: veľká večiereň
NEDEĽA	MÄSOPÔSTNA - o poslednom súde, 3. hlas 8:00 Utiereň (cirkevnoslovanská) 9:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) 10:30 Sv. liturgia (slovenská) 12:00 Sv. liturgia (slovenská) * Dávid, Emília, Ignác 16:00 Sv. liturgia v <i>Pezinku - Cajle</i> 17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) následne: večiereň

Bohoslužobný poriadok na obdobie: 13. - 19. 2. 2023

Pondelok	17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) † o. Emil, panychída
Utorok	17:00 Sv. liturgia (slovenská) * Lucia, Marián, Róbert
Streda	17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská)
Štvrtok	17:00 Sv. liturgia (slovenská)
Piatok	16:30 Akatist požehnania rodín 17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) * za manželov našej farnosti
Sobota	17:00 Sv. liturgia (slovenská) † Anna následne: veľká večiereň
NEDEĽA	SYROPÔSTNA – o vyhnaní prarodičov z raja, 4. hlas 8:00 Utiereň (cirkevnoslovanská) 9:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) 10:30 Sv. liturgia (slovenská) 12:00 Sv. liturgia (slovenská) 16:00 Sv. liturgia v <i>Lehniciach</i> 17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) následne: Veľkopôstna večiereň

OZNAMUJEME

- Pozývame záujemcov na modlitebné stretnutie s rozjímaním nad Božím slovom, ktoré bude v piatok, 10. 2. 23 po sv. liturgii, cca. o 18:00 hod. na eparchiálnom úrade. Stretnutie je vhodné pre všetkých, ktorí sa chcú hlbšie zamýšľať nad významom Božieho slova pre svoj život v spoločnosti veriacich.
- V sobotu 11. 2. 23 bude od 14:30 hod. na eparchiálnom úrade stretnutie detí pred prvou sv. spoveďou a eucharistiou.
- Sobota, 11. 2. 23 je zároveň *Prvá zádušná*. Sv. liturgia o 17:00 hod. bude slávená za našich zosnulých veriacich a po nej bude panychída s hramotami. Kto by chcel obnoviť hramotu svojej rodiny, dopísať novú alebo doplniť mená zosnulých, môže tak urobiť v najbližších dňoch.
- V nedeľu, 12. 2. 23 bude pri sv. liturgii o 10:30 hod. uvedený do úradu pomocného biskupa našej bratislavskej eparchie vladyka Milan Lach SJ. Sv. liturgie sa zúčastní aj apoštolský nuncius Mons. Nicola Girasoli.
- V nedeľu, 12. 2. 23 bude zbierka na Solidárny fond. Jej účelom je podpora ekonomicky slabších farností našej eparchie. Ďakujeme vopred za Vaše dary.
- V nedeľu, 12. 2. 23 budeme sláviť sv. liturgiu v chráme Povýšenia sv. Kríža v Pezinku - Cajle so začiatkom o 16:00 hod.
- Týždeň od 13. do 19. februára 2023 nesie prívlastok Národný týždeň manželstva. V jeho rámci sa v piatok, 17. 2. 23 o 16:30 hod. pomodlíme *akatist požehnaní rodín* a sv. liturgia o 17:00 bude slávená za všetkých manželov/manželstvá našej farnosti. Po sv. liturgii bude krátka katechéza a agapé.
- V nedeľu, 19. 2. 23 budeme sláviť sv. liturgiu v chráme sv. Alžbety Uhorskej v Lehniciach so začiatkom o 16:00 hod.
- V ponuke kníh je zbierka zamyslení k nedeľným a sviatočným čítaniam liturgického roka s názvom: *Bližšie k Synovi*. Kniha obsahuje aj 24 umeleckých fotografií Timoteja Križku, je za príspevok 10 € a jej autorom je o. Rastislav Čížik.
- Pripomíname knihu ôsmich poviedok o živote na Zemplíne, ktorá vyšla pod názvom *KORENE: vira, nádiya, ľubov* od autorky Emílie Sičákovej-Beblavej. Dve poviedky sú preložené - jedna do rusínskeho a jedna do ukrajinského jazyka. Knihu môžete získať za príspevok 15 €.

ĎAKUJEME

- Bohu známa rodina darovala na podporu farnosti 50 €; iná, Bohu známa darovala 60 €. Vyslovujeme vďačné „Pán Boh odmeň!“
 - V nedeľu, 22. 1. 23 sme pri zbierke na katechizáciu prispeli sumou 545 €, ktorou sme podporili katechetické aktivity našej cirkvi. Vyslovujeme vďačné „Pán Boh odmeň!“
 - Ďakujeme za upratovanie chrámu rod. *Obertanovej a Suslej* (28. 1. 23) a rod. *Semberovej a Vavříkovej* (4. 2. 23)
11. 2. 2023 upratujú: rod. Ďuková a Porhinčáková
18. 2. 2023 v rozpise nasledujú: rod. Mocková a Žáčiková.
- Ďakujeme za Vašu službu.

KONTAKT

- V prípade otázok, sv. spovede alebo iných požiadaviek nás, prosím, kontaktujte: **osobne:** o. Rastislav Čížik, farár, tel.: 0911/400 845

e-mail: bratislava@grkatba.sk

o. Stanislav Diheneščík, výpomocný duchovný, **tel.:** 0903/946 717